

5. Зайцев И.М. Сущность хозяйственных споров / И.М. Зайцев. – Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 1974. – 157с.
6. Елисейкин П.Ф. Спор о праве как общественное отношение / П.Ф. Елисейкин // Вопросы эффективности судебной защиты субъективных прав. – Свердловск, – 1978. – С. 111-120.
7. Матиевский М.Д. Спор о праве в советском гражданском процессе : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «гражданское право; семейное право; гражданский процесс; международное частное право» / Матиевский Михаил Данилович. – М., 1978. – 25 с.
8. Лупарев Е.Б. Административно-правовые споры : дис. докт. юр. наук : 12.00.14 / Лупарев Евгений Борисович – Воронеж, 2003. – 483 с.
9. Никифоров М.В. Административно-правовые споры в судах общей юрисдикции : дис. канд. юр. наук : 12.00.14 / Никифоров Михаил Владимирович. – М., 2004. – 184 с.
10. Чумакова О.В. Административно-правовые споры в сфере регистрации юридических лиц : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. юр. наук : спец. 12.00.14 «административное право; финансовое право; информационное право» / Чумакова Ольга Владимировна. – М., 2008. – 20 с.
11. Земченко Н.А. Деятельность суда первой инстанции по предупреждению гражданско-правовых споров : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. юр. наук : спец. 12.00.14 «административное право; финансовое право; информационное право» / Земченко Нина Александровна. – Свердловск, 1970. – 21 с.
12. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
13. Елисейкин П.Ф. Предмет судебной деятельности в советском гражданском процессе (его понятие, место и значение) : автореф. дис. на соискание науч. степени докт. юр. наук : спец. 12.00.03 «гражданское право; семейное право; гражданский процесс; международное частное право» / Елисейкин Петр Федорович. – Л., 1974. – 38 с.
14. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 461.
15. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 462.
16. Тарусина Н.Н. Спор о праве семейном в советском гражданском процессе : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. юр. наук : спец. 12.00.03 «гражданское право; семейное право; гражданский процесс; международное частное право» / Тарусина Наталья Николаевна. – Л., 1983. – 19 с.

УДК: 342.12

Маєвський О. С.,

здобувач кафедри економіко-правових дисциплін

Національної академії внутрішніх справ

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ МІЛІЦІЇ У КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

Стаття присвячена аналізу проблем соціального захисту та пенсійного забезпечення працівників міліції. Акцентовано увагу на особливостях службово-трудової діяльності співробітників органів внутрішніх справ України. Здійснена спроба актуалізації шляхів удосконалення механізму їх соціального захисту та пенсійного забезпечення у контексті реформування системи МВС України.

Ключові слова: соціальний захист; пенсійне забезпечення; пенсійна реформа; працівник міліції; реформа системи МВС України; співробітники органів внутрішніх справ; накопичувальна пенсійна система, правове регулювання пенсійного забезпечення.

Статья посвящена анализу проблем социальной защиты и пенсионного обеспечения сотрудников милиции. Акцентировано внимание на особенностях служебно-трудова деятельности сотрудников органов внутренних дел Украины. Совершена попытка актуализировать пути совершенствования механизма социальной защиты и пенсионного обеспечения в контексте реформирования системы министерства внутренних дел Украины.

Ключевые слова: социальная защита; пенсионное обеспечение; пенсионная реформа; сотрудник милиции; реформа системы МВД Украины; сотрудники органов внутренних дел; накопительная пенсионная система, правового регулирования пенсионного обеспечения.

The article is devoted to the problems of social security and pensions to policemen. Special attention is paid to the characteristics of the service-employment of staff of the internal affairs of Ukraine. You are attempting to update the ways of improving the mechanism of social protection and pension provision in the context of the reform of the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine.

Keywords: *social protection; pension; pension reform; a police officer; reform of the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine; the staff of the internal affairs agencies; accumulative pension system, pension law.*

Постановка проблеми. Визначальним правилом побудови правової соціальної держави є забезпечення кожному громадянину гідного рівня життя. З огляду на особливості службово-трудової діяльності співробітників органів внутрішніх справ (далі – ОВС), а також з метою підвищення ефективності їх діяльності: реалізації завдань щодо охорони громадського порядку, забезпечення громадської безпеки, боротьби зі злочинністю, належної охорони життя та здоров'я громадян від протиправних посягань тощо держава зобов'язана забезпечити працівникам міліції гідний рівень соціально-правового захисту та відповідного пенсійного забезпечення. Це, в свою чергу, визначає потребу комплексного дослідження питань фінансово-правового регулювання соціального та пенсійного забезпечення вказаної категорії осіб.

Таким категоріям, як «соціальний захист» та «пенсійна система» постійно приділяється увага, як у науковій так і у навчальній літературі. Критичний її розгляд обумовлений тим, що з накопиченням досвіду її використання погляди науковців зазнають певної трансформації та відповідних змін інтерпретації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розвиток теоретичних засад соціального захисту та пенсійного забезпечення громадян (в т.ч. специфічних категорій) зробили відомі українські та зарубіжні науковці різних історичних періодів, зокрема: В.С. Андреев, В.М. Андрієв, Н. Барра, Я.І. Безугла, Н.Б. Болотіна, В.Я. Бурак, Л. Дегтяр, В.В. Жернаков, Б. Зайчук, Р.І. Іванова, В.Б. Ісакова, Л.М. Князькова, О.П. Коваль, Л.І. Лазор, М.О. Лібанова, Л.А. Луць, Г.МакТаггарт, О.Є. Мачульська, В. Мосейко, Б. Надточій, А. Новікова, І.В. Оклей, І.О. Панкевич, П.Д. Пилипенко, С.М. Прилипко, О.І. Процевський, П.М. Рабінович, С.М. Синчук, І.М. Сирота, В. Скуратівський, Н.М. Стаховська, Б.І. Сташків, Б.С. Стичинський, В.А. Тарасова, Н.М. Тополенко, Н.М. Хуторян, Г.І. Чанишева, М.М. Шумило та інші.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Втім, не зважаючи на численні дослідження, сфера соціального захисту та пенсійного забезпечення специфічних категорій потребує оптимізації, залишається дискусійною і актуальною. Існує нагальна потреба, з урахуванням передового світового досвіду, переглянути запропоновані раніше шляхи реформування системи соціального та пенсійного забезпечення працівників міліції України на відповідність їх стандартам соціальної правової держави.

Предметом поданої статті є критичний аналіз наявного механізму соціального захисту та пенсійного забезпечення працівників міліції. Відповідно, метою статті є пошук шляхів удосконалення механізму соціального захисту та пенсійного забезпечення працівників міліції у контексті реформування системи МВС України.

Виклад основного матеріалу. Насьогодні, держава фактично зняла з себе зобов'язання з соціального захисту працівників міліції. За наявної мізерної заробітної плати більшості працівників ОВС, їх життєвий рівень знижується, а висококваліфіковані працівники звільняються з ОВС. Жахливі умови роботи

міліціонерів, специфічні методи організації діяльності та управління спотворили весь спектр їх мотивів до праці. У більшості працівників ОВС цей спектр мотивів звужився винятково до примусової мотивації, що формується під дією страху та обов'язків, а не очікування можливих надбань та самореалізації як особистості. Людей, які не можуть страйкувати та протестувати у випадку порушення їх соціальних і трудових прав, фактично зробили безправними внаслідок бездумних спроб реформування, “виведення за штат” усіх працівників з подальшим розглядом питання про зайнятість кожного працівника окремо, що стало вже майже традицією при зміні керівництва. Невиправдана агресія та жорстокість працівників ОВС лякає суспільство так само, як і статистика їх самогубств. Всупереч деклараціям про роль правоохоронних органів у демократичній правовій державі, система ОВС перетворюється на каральний орган, який карає, у першу чергу, своїх працівників” [8, с. 56].

Такий стан справ створює протиріччя між затребуваністю державою, суспільством громадян для виконання професійних обов'язків у правоохоронних органах та наявністю соціально-економічних факторів, які негативно впливають на них при виконання професійного обов'язку. Це викликає необхідність прийняття органами державної влади комплексної програми вдосконалення соціального захисту та пенсійного забезпечення працівників ОВС, яка б надала можливість забезпечити залежність розміру оплати праці та майбутньої пенсії від характеру правоохоронної діяльності, трудового вкладу та страхового стажу працівників ОВС.

Основними складовими соціальної захищеності працівників міліції є їх належне матеріально-фінансове забезпечення; соціальне забезпечення у старості або з причин тимчасової чи постійної непрацездатності; правовий захист честі й гідності, здоров'я і майна самих працівників та їх родичів; надання соціальної допомоги при їх адаптації до служби; при реабілітації працівників міліції, що отримали психологічні або фізичні травми; патронажна допомога ветеранам, самотнім хворим; належне пенсійне забезпечення. Проте за сучасних умов розвитку українського суспільства соціальний захист працівників міліції, на жаль, має швидше формальний характер, оскільки більшість положень нормативно-правових актів, що регулюють умови і порядок проходження служби в органах, службах та підрозділах МВС України, не мають практичного підтвердження, тобто є декларативними.[7]

Забезпечення законності та правопорядку, захист прав і свобод громадян є однією з основних функцій держави, успішне здійснення якої залежить від чіткого виконання своїх завдань працівниками органів внутрішніх справ. Але існує залежність між рівнем соціального захисту працівників міліції та ефективністю виконання ними покладених на них завдань, а також якістю комплектування кадрів МВС.

В сучасних умовах реформування підрозділів МВС України, на нашу думку, необхідно орієнтуватись на найкращі приклади існуючих систем внутрішніх справ у світі з урахуванням українського менталітету.

За взірць якісної системи соціального та пенсійного забезпечення пропонуємо взяти структуру діяльності і матеріально-технічного забезпечення поліції Канади, Німеччини і скандинавських країн, як кращі зразки існуючих поліцій світу. Так, працівники поліції Канади отримують найбільшу зарплату у порівнянні з поліцейськими інших держав світу, але розмір зарплати канадського поліцейського дещо відрізняється в залежності від міста, де він працює. При цьому зауважимо, що мінімальна заробітна плата канадського поліцейського вища за середню заробітну

плату по всій Канаді.[1] Аналогічна ситуація існує і в більшості країн ЄС, наприклад, в Австрії, Швеції, Німеччині та в інших: усі зарплати у поліції вищі, аніж середньостатистичні зарплати в державі. Тому, реформуючи міліцію в Україні, насамперед потрібно суттєво підвищити мінімальну, середню і максимальну заробітну плату для працівників МВС України. Заробітна плата працівника МВС України має об'єктивно враховувати його/її стаж роботи і займану посаду, рівень складності виконання роботи та рівень відповідальності, яку він/вона несе за свою виконану роботу згідно посадових інструкцій, наскільки ненормований графік роботи, яке психологічне і фізичне навантаження при виконанні роботи. При цьому було би добре запровадити європейську практику щомісячної фіксованої доплати до зарплати за знання тієї чи іншої іноземної мови не нижче середнього рівня (дві однакові доплати за знання двох іноземних мов і т.п.) і, відповідно, залучати правоохоронців-знавців певної іноземної мови до справ, де такі їхні знання знадобляться.[1]

Підтримуємо думку науковців про те, що держава повинна більше уваги приділяти сім'ям працівників міліції, зокрема, слід забезпечити членів їх сімей мінімальною необхідною недоторканністю; посилити покарання за посягання на їхнє життя, здоров'я та майно з боку інших осіб; особам, які перебувають на утриманні працівника міліції, має виплачуватися додаткова допомога; дітям працівників міліції необхідно дати можливість отримувати освіту на бюджетній основі. Тобто має відтворюватися принцип: працівник суспільству – забезпечення правопорядку з ризиком для життя або втратою здоров'я, а суспільство працівникові – соціальні гарантії.[7]

Ідеальних пенсійних систем немає. Часто вони несправедливі, занадто дорого коштують як державі, так і населенню. Практика реформування пенсійних систем засвідчує, що в більшості країн цей процес має коригуючий характер. Основними напрямками реформування пенсійних систем є [5]: підвищення вікової межі виходу на пенсію, збільшення тривалості необхідного трудового стажу для пенсіонерів, запровадження обов'язкових професійних накопичувальних схем і перетворення державної розподільної системи пенсійного забезпечення в багаторівневу та розвиток недержавного пенсійного забезпечення як складової її структури.

Реформування пенсійних систем у всьому світі викликано необхідністю збалансувати витрати на соціальну підтримку людей, що зростають, з фінансовими можливостями країни. Україна, як і решта країн Європи, стоїть перед кризою системи державного пенсійного забезпечення. Одна із причин - швидке старіння населення.[10] Пенсійні системи працюють краще тільки в тих країнах, які не відчувають демографічних проблем. Але таких все менше. Наприклад, в Україні частка пенсіонерів становить 28,4% наявного населення.[3] До 2050 року, за даними Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України, на 1000 осіб працездатного віку припадатиме 727 – непрацездатного віку.[4] Держави по-різному намагаються забезпечити гідну старість своєму населенню: одні справляються із завданням краще, інші – гірше.[2]

Правове регулювання пенсійного забезпечення країн СНД у багатьох питаннях є спорідненим з українським. Тенденційним для законодавства країн колишнього СРСР є той факт, що пенсійне забезпечення державних службовців та прирівняних до них категорій виокремлюється у самостійний правовий інститут і є дискримінаційним щодо загального пенсійного забезпечення.

У країнах колишнього «соціалістичного табору» при реформуванні власних пенсійних систем відмовилися від спеціального пенсійного забезпечення державних

службовців, окремого правового статусу державних службовців, об'єднавши таким чином державний та приватні сектори у єдину пенсійну систему, що дозволило уникнути соціальної напруги і провести швидкі та ефективні пенсійні реформи.[9] У більшості європейських країн спостерігається тенденція до поступового й обережного впровадження накопичувальних елементів і зростання ролі недержавних пенсій у забезпеченні доходів пенсіонерів. Слід відмітити й таку важливу тенденцію, як відчутна індивідуалізація пенсійних систем європейських країн, посилення зв'язку розміру пенсії з рівнем і тривалістю сплати страхових внесків.[5] В цілому, пенсійні системи Європи можна поділити на три великі групи: країни Співдружності незалежних держав (СНД), країни Центральної та Східної Європи (так звані країни колишнього «соцтабору»), а також країни Західної Європи. Така класифікація враховує і вказує не тільки на географічною складову, але й на історико-правову (причинно-наслідкову) складову, тобто що саме стало причиною такої різноманітності у цій сфері.[9]

Пенсійне забезпечення окремих категорій громадян, зокрема правоохоронців у країнах Західної Європи по різному вирішується при регулюванні пенсійних відносин. Це стосується і строків служби, і пенсійного віку, і наявності чи відсутності спеціальних пенсійних режимів. Щоправда, спостерігається певна уніфікація пенсійного законодавства, у кожній країні залишаються свої особливості, пов'язані із власними правовими традиціями. Особливістю законодавства країн Європейського Союзу (ЄС) є те, що попри наявність спеціальних пенсійних режимів для правоохоронців, вони не є дискримінаційними у порівнянні із пенсійним забезпеченням інших категорій громадян.[9] Саме тому, досвід країн Західної Європи є цінним для проведення власної пенсійної реформи.

Щодо гідного пенсійного забезпечення колишніх працівників поліції, то воно було давно засноване і діє на високому рівні в Німеччині. Саме у Німеччині у 1889 році вперше сформувалася державна система пенсій за віком для працюючих людей. Її засновником прийнято вважати канцлера Німеччини Отто фон Бісмарка. На початку ХХ століття її запозичували й інші європейські держави. Насьогодні, Німеччина залишається однією з найконсервативніших держав в плані турботи про пенсіонерів. Тут пенсійний вік у чоловіків та жінок єдиний – 67 років. Пенсія залежить від рівня заробітної плати і стажу роботи. До державного пенсійного фонду відрахування надходять і від працівника і від працедавця. В сумі вони складають 19,4 % від зарплати. Працівники великих підприємств отримують і виробничу пенсію, якщо на підприємстві створена особлива пенсійна каса. Її розмір залежить від прибутку компанії і стажу працівника. Держслужбовці мають додаткову пенсію, яка дорівнює пенсії через старість. Частина громадян бере участь і в добровільному пенсійному страхуванні.[6]

Пенсійне забезпечення є найважливішою складовою добробуту працівників міліції, звільнених зі служби, та демонструє реальне бажання держави дотримуватись принципів гуманізму і справедливості щодо тих, хто віддав суспільству свої сили та здібності, ризикував життям тощо. З огляду на це, члени сімей працівників міліції повинні мати реальну можливість ефективно використовувати законодавчо встановлені організаційно-правові заходи, а також користуватися пільгами та перевагами, які передбачені для працівників міліції з метою компенсації певних обмежень та гарантування стану їх соціально-правової захищеності.[7]

Висновки. Підсумовуючи викладене вище, зазначимо, що категорія «соціальний захист» охоплює: систему компенсацій та гарантій, матеріальне забезпечення і

обслуговування працівників міліції та членів їх сімей під час служби і при виході їх на пенсію, в разі хвороби, втрати працездатності тощо. Розпочати турботу про працівників міліції необхідно із гарантування мінімального грошового утримання на рівні не нижчому за середній рівень заробітної плати за місцем проходження служби (співробітникам, які щойно прийшли на службу з подальшим збільшенням за особисті досягнення у протидії правопорушенням, вислуги років, умов праці тощо).

З метою удосконалення пенсійного забезпечення співробітників ОВС необхідно на законодавчому рівні подолати диспропорції їх пенсійного забезпечення та запровадити систему недержавного пенсійного страхування, які діють у розвинутих країнах.

Список використаних джерел:

1. Думки про заплановану реформу МВС України [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://politicalgeographer.wordpress.com/про-заплановану-реформу-мвс-україни>
2. За матеріалами Контракти від 12.02.2011 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://organizations.finance.ua/ru/info/974>
3. Інформація щодо змін чисельності пенсіонерів [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua/control/uk/publish/article;jsessionid=B7BF221A23265A4AD28CF87AEE16>
4. Комплексний демографічний прогноз України на період до 2050 р. / [Власенко Н.С., Лібанова Е.М. (ред.), Макарова О.В.] ; за ред. чл.-кор. НАНУ, д.е.н., проф. Е.М. Лібанової. – К.: Український центр соціальних реформ, 2006. – 138 с.
5. Креховецька Л.Г. Світовий досвід функціонування багаторівневих пенсійних систем та його використання в Україні [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/30_NNM_2010/Economics/73087.doc.htm
6. Пенсионные системы: мировой опыт [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: www.soglasie-npf.ru/directory/world-experience.php
7. Плугатар Т.А. Проблема соціальної захищеності працівників міліції України на сучасному етапі // Наука і правоохоронна. 2013. № (1)19
8. Свеженцева Ю. Проблема соціальної незахищеності працівників органів внутрішніх справ / Ю. Свеженцева // Соціальна психологія. - № 6. - 2008. - С. 49-58.
9. Шумило М.М. Правове регулювання пенсійного забезпечення державних службовців [Текст] : автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.05 / Шумило Михайло Миколайович ; Одеська національна юридична академія. - О., 2009. - 20 с.
10. Яшник Г.Л. Зарубіжний досвід реформування системи пенсійного забезпечення [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej13/txts/Yashnyk.pdf>

УДК 340.1

Ямненко Т.М.,

доцент кафедри цивільного права і процесу
Національного авіаційного університету,
кандидат юридичних наук

ОЗНАКИ ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВАМИ У ФІНАНСОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

Стаття присвячена огляду наукового підґрунтя розгляду проблем, пов'язаних із зловживанням правом. Особлива увага приділяється характеристиці ознак зловживання правами у фінансово-правових відносинах. У підсумку пропонується перелік розглядуваних ознак.

Ключові слова: зловживання правом, правопорушення, інтерес, міжгалузевий характер, недобросовісність, неправомірна поведінка.

Стаття посвящена обзору научної бази розгляду проблем, пов'язаних з використанням правом. Особое внимание уделяется характеристике признаков злоупотребления правами в финансово-правовых отношениях. В итоге предлагается перечень рассматриваемых признаков.

Ключевые слова: злоупотребление правом, правонарушение, интерес, межотраслевой характер, недобросовестность, неправомерное поведение.